Nummer 42 Donderdag 19 October 1933 33ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING „OOST EN WEST"

Het lidmaatschap der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad. (Voor de overzeesche gewesten en het buitenland f 6.— per jaar).

Zij, die na 1 October 1933 als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen gratis het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar.

Op ieder weldenkend Staatsburger rust de verplichting het zijne bij te dragen tot versterking van den band tusschen de gebiedsdeelen van het Rijk der Nederlanden. De Koninklijke Vereeniging „Oost en West" biedt daartoe de gelegenheid; sluit U daarom bij die Vereeniging aan of, reeds lid zijnde, wekt anderen op Uw goede voorbeeld te volgen. Aan ieder lid, dat vóór 1 Januari 1934 slechts één nieuw lid aanbrengt, wordt als premie een exemplaar van het prachtige Gedenkboek aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs 1931, gratis aangeboden.

Het Algemeen Secretariaat der Vereeniging is gevestigd te 's Gravenhage, Smidswater 10 nabij het Korte Voorhout; daaraan is verbonden een Leeskamer, toegankelijk voor de leden der Vereeniging.

Studie-Commissie van „Oost en West".

I. Gratis voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.

II. *Bij betaling van f 15,— per jaar* doorloopend toezicht en/of volledige z.g. voogdijschap, omvattende o.a.:

a. afhalen van boot of trein;

b. zorg voor voorloopige en/of definitieve huisvesting;

c. volledige behartiging van studiebelangen;

d. financieel beheer.

Nadere inlichtingen bij den Eersten Gedelegeerde W. Meijer, Daguerrestraat 9, Den Haag, telefoon 336759.

Propaganda voor Indië onder de militairen.

Bij brief van 30 Maart 1931 opperde het lid onzer Vereeniging, de thans gepens. Kolonel der mil. Administratie, de Heer J. J. Mac Kenzie, het gelukkig denkbeeld om de kennis van onze Overzeesche Gewesten in het leger aan te kweeken en te bevorderen, met name onder de duizenden Nederlandsche jongelieden, die jaarlijks voor herhalingsoefeningen onder de wapenen komen. Zich daartoe tot het Hoofdbestuur wendende, vond hij dit college aanstonds bereid aan dien wenk, welke in hooge mate op prijs gesteld werd, gevolg te geven.

Men vond den oud-Luit.-Kolonel O. I. L., L. Maurenbrecher bereid het gelukkig initiatief nader uit te werken en de voorbereidende maatregelen te treffen — daartoe ter zijde gestaan door het Dagelijksch Bestuur — voor het houden van populaire spreekbeurten met lichtbeelden, welke dan ook in datzelfde jaar nog in verschillende garnizoensplaatsen konden worden gehouden.

Die voordrachten werden in 1932 herhaald.

Door het voorgenomen vertrek naar Indië van den Overste Maurenbrecher moest naar een vervanger worden omgezien en slaagde het H. B. er in den heer A. de Braconier, oud-Officier der Marechaussee O. I. L., bereid te vinden het werk van den Heer Maurenbrecher voort te zetten, zoodat in 1933 een 5-tal lezingen gehouden konden worden, t.w. in de garnizoenen te Arnhem, Deventer, den Haag, Naarden en Venlo, terwijl de heer Lamster, oud-majoor O. I. L. zoo welwillend was om bij tijdelijk ingetreden verhindering van den Heer de Braconier een paar voordrachten te houden in den Helder en te Vlissingen.

Alle deze voordrachten door genoemde H.H. in de jaren 1931, '32 en '33 gehouden, vormden een groot succes en hebben om het eens wat huiselijk uit te drukken „ingeslagen".

Dit is een prikkel voor het Hoofdbestuur om hiermede voort te gaan en het is dan ook vast besloten deze beweging ook voor 1934 tijdig op den goeden weg te leiden ten einde op de stijgende lijn te blijven voortschrijden.

Voorloopig volstaande met dit bericht, waaruit moge blijken, dat deze arbeid — geheel overeenkomend met het doel en streven der Vereeniging — de goede geest in het leger bevordert en ook de opvoeding in nationalen geest, wordt ten slotte gaarne een woord van dank gebracht, behalve aan de H.H. hierboven genoemd, aan het Departement van Defensie, aan Z. E., den Commandant van het Veldleger, en aan de Garnizoens-commandanten die, allen hunne medewerking verleenden om deze nuttige actie tot meer bekendmaking onzer schoone Overzeesche Gewesten te doen slagen.

HET HOOFDBESTUUR.

Luitenant-Generaal H. N. A. Swart.

Op Donderdag 12 dezer bereikte de gepensionneerde luitenant-generaal H. N. A. Swart den zeventig-jarigen leeftijd. In tal van bladen verschenen naar aanleiding hiervan huldigende artikelen en ook op deze plaats willen wij onze groote waardeering uitspreken voor het levenswerk van dezen nog stoeren zeventiger, een werk, waarin een deel van Indië's historie is vastgelegd. Hij draagt de hoogste onderscheiding in de edelste orde van ons land: het commandeurschap in de Militaire Willemsorde.... voor moed, beleid en trouw. Zijn Indische carrière werd besloten met de hooge functie van vice-president van den Raad van Indië en, in Nederland teruggekeerd, stond hij voor de Indische belangen op de bres in het diepe besef van het groote belang der Rijkseenheid: „Indië en Nederland, krachtig in het rijksverband".

Als soldaat, bestuurder en pacificator heeft hij zich onderscheiden, heeft hij groote dingen tot stand gebracht, hij heeft, zooals Van Heutsz, hoeksteenen gelegd, waarop het Nederlandsche gezag in de overzeesche gewesten steunt. Hij was een „empire builder" met een vervooruitzienden blik. Op Borneo, op Celebes en in Atjeh heeft hij gewerkt en de resultaten van zijn arbeid zijn er van onvergankelijke waarde.

Nooit heeft de heer Swart het in hem geschonken vertrouwen beschaamd. Bij keuze werd hij majoor, bij keuze werd hij kolonel. Soembawa bracht hij onder rechtstreeksch bestuur, na hevigen strijd, zooals hij ook op Borneo en Celebes en in Atjeh eerst na vinnigen strijd de zegeningen kon brengen der pacificatie. Hij was een dapper soldaat, maar geen vechtjas die vocht uit lust om te vechten. Hij verloor nimmer het doel uit het oog: rust en orde onder krachtige leiding. Aan duizenden en duizenden inlanders heeft hij de vruchten van den vrede gebracht. Zoo zijn Indië en Nederland beide hem grooten dank verschuldigd. De oud-luitenant-kolonel E. S. de Klerk, die een deel van Swart's loopbaan in Indië van nabij heeft gevolgd, heeft het, schrijvende over den jubilaris in de „Nw. Rott. Crt." zoo treffend gezegd:

Niets heeft hij verzuimd, om door rechtvaardig, menschelijk en zelfs welwillend optreden vertrouwen te wekken in het eerlijke streven de belangen der bevolking te behartigen.

Swart had de gave het vertrouwen van den inlander te winnen, zooals hij het ook verstond ontzag voor zijn persoon af te dwingen. Zwaar kon zijn hand rusten op wie zich verzette, maar die hand wist hij zoo noodig te hullen in een fluweelen handschoen. Bedaard doch vastbesloten zette hij zich aan het werk, harde slagen toebrengend, waar het moest, tegemoetkoming toonende, waar hij het op zijn weg dacht. Dank zijn irenische politiek, welke

hij zoo gelukkig wist te doen samengaan met krachtig optreden tegen kwaadgezinde elementen, slaagde hij er in Atjeh ten slotte te pacificeeren. Vijf jaren waren er mede gemoeid, maar was er een volk in den ganschen Archipel, dat het Atjehsche in krijgshaftigheid en kaphé-haat nabij kwam? In 1913 was de toestand zoo gunstig, dat de generaal met gerust hart het bestuur aan een civiel-gouverneur had kunnen overdragen. Hij had zich dan ook voorgenomen in het begin van 1915 te repatrieeren.

De omstandigheden wilden het anders. De wereldoorlog brak uit en het werd raadzaam geacht Swart aan te houden. Hij bleef dus en daarmede is wellicht veel kwaads verhoed. Eerst in September 1918 trad hij af om het hooge ambt van vice-president van den raad van Indië te aanvaarden, waartoe hij op wensch van Hare Majesteit de Koningin was benoemd. Een zeer bijzondere onderscheiding, want voor den militair is die waardigheid als regel niet weggelegd.

Langer dan drie jaren stond hij in deze nieuwe functie den gouverneur-generaal met zijn rijke ervaring ter zijde, werd voor zijn daarin bewezen diensten beloond met het grootofficierskruis der Oranje-Nassau-orde en vertrok in het voorjaar van 1922 met pensioen naar het vaderland. Na ruim 35 jaren Indischen dienst! In het vaderland teruggekeerd, nam hij deel aan de oprichting van de Indologische faculteit in Utrecht, waarvan hij curator werd. Van den laatsten tijd dagteekent zijn voorzitterschap van het Verbond voor Nationaal Herstel. Ook uit dit werk spreekt de macht zijner overtuiging, de wil zijn vaderland te dienen met de beste eigenschappen van zijn krachtige pesoonlijkheid.

Een man, die vele en gewichtige diensten aan land en volk heeft bewezen en dien wij nog lang in ons midden hopen te behouden.

Boekbespreking.

„De Indische Provincie", door Dr. J. v. Beusekom (Wolters, 1933; 265 blz.; ƒ 3,90).

De Nederlandsche Provincie heeft zich slechts matig in de belangstelling van de auteurs over staatsrecht mogen verheugen. In 1911 verscheen het nog vaak geraadpleegde werk van Mr. van Leeuwen „De Provinciale Wet", in 1931 volgde de studie van Prof. Kranenburg over „Het Nederlandsch provinciaal recht" en verder heeft de litteratuur over onze provincie niets van waarde aan te wijzen. Merkwaardig is daarom wel, dat over de Indische provincie, die een eeuw jonger is — de eerste dateert van 1926 — ook reeds twee publicaties van blijvende waarde zijn verschenen. In 1925 deed Prof. Westra zijn „Nederlandsch-Indisch provinciaal recht" het licht zien en onlangs verscheen het hier besproken werk van Dr. van Beusekom.

De schrijver heeft het zich niet gemakkelijk gemaakt; hij had heel wat meer stof door te werken dan zijn voorganger, die schreef toen de Indische provincie-ordonnantie (P. O.) was verschenen doch vóór de eerste provincie geschapen was. De gansche, reeds omvangrijke litteratuur over zijn studie-onderwerp heeft de schrijver doorgewerkt, ook b.v. de provinciale bladen en jaarverslagen en tallooze tijdschriftartikelen. Een vruchtbaar gebruik wist hij te maken van het in 1929 ter Landsdrukkerij te Batavia verschenen rapport der Indische commissie tot technische herziening van de stadsgemeente, provincie- en regentschapsordonnanties. Wij willen beginnen met dit werk van den auteur als een ernstige en grondige studie te kwalificeeren.

Op tal van plaatsen levert de schr. kritiek op de redactie en de systematiek der P. O. Terecht; het was geen Thorbecke, die de Indische provinciale grondwet heeft tot stand gebracht. Veel is overgeschreven uit de Nederlandsche provinciale wet en de oude locale-radenordonnantie; opvolging van de wenken der bovengenoemde technische herzieningscommissie — waarmede ook de schr. in hoofdzaak blijkt in te stemmen — zou menige verbetering ten gevolge hebben. Blijkens recente mededeeling in den Volksraad is er echter weinig kans, dat de Regeering voorloopig dit werk ter hand neemt; er is momenteel gewichtiger arbeid in Indië te verrichten. En met alle waardeering voor des schrijvers meestal gegronde kritiek op de P. O. dient toch gezegd te worden, dat de praktijk zich weet te helpen: ook met dit onvolmaakte en gebrekkige juridische product valt te werken.

Op blz. 56 bespreekt de schr. de drieledige taak van den gouverneur en blijkt hij van meening, dat het zeer wel mogelijk zou zijn, die te splitsen en als gouverneur, hoofd van het administratieve gewest, een anderen functionnaris aan te wijzen dan de gouverneur, hoofd der provinciale rechtsgemeenschap. Hier moeten wij met den auteur van meening verschillen; praktisch grijpen de verschillende onderdeelen der gouverneurstaak zoozeer in één, dat een scherpe scheidingslijn niet is te trekken; splitsing van het ambt zou eindelooze competentiegeschillen ten gevolge hebben. Daarbij heeft nog altijd verschuiving van de theoretisch denkbare grens plaats, naar mate aangelegenheden van landszorg, waarbij de gouverneur namens de Regeering optreedt, worden overgebracht naar de provinciale sfeer. Wij laten daar, dat splitsing een ernstige politiek fout zou zijn, die de hechtheid van het gezag bedenkelijk zou benadeelen.

Onjuist is verder hetgeen de schr. op de volgende blz. op gezag van de Indische Regeering vertelt, dat n.l. de gouverneur wegens den grooten omvang van de provinciale taak genoodzaakt zou zijn, zijn landstaak grootendeels aan den resident te beschikking over te laten. De landstaak van den gouverneur gaat nog steeds in omvang en gewicht ver boven de provinciale taak uit en het zou onmogelijk zijn, de eerste in hoofdzaak aan dien resident over te laten. Hier gevoelt men het gebrek bij den schr. aan kennis van de praktijk.

Ook splitsing van het ambt van provinciaal secretaris — door den schr. op blz. 73 voorgestaan — is, zij het in mindere mate, praktisch ongewenscht nu provinciale- en landszaken ter secretarie van den gouverneur nog zoo nauw verband met elkander houden. Zoolang die toestand bestaat en daarbij de landstaak overwéégt, is stellig de meest gewenschte toestand die waarbij het secretariaat wordt vervuld door een (ter beschikking van de provincie gestelden) landsdienaar, door iemand dus die in de eerste plaats het belangrijkste deel van zijn taak, het landswerk, beheerscht. Strijd met art. 35 P. O., dat den secretaris als provinciaal orgaan kent, vermogen wij daarin niet te zien. Immers de als secretaris ter beschikking van een provincie gestelde landsdienaar is óók provinciaal orgaan.

De schr. kon moeilijk nalaten, de veel omstreden vraag naar het verschil tusschen autonomie en zelfbestuur (medebewind) te bespreken. Deze is niet van louter academisch, maar van groot praktisch belang, aangezien voor de uitoefening van het zelfbestuur als regel het college van gedeputeerden is aangewezen, terwijl autonomie door den provincialen raad wordt uitgeoefend; ook ten aanzien van de rechtsgevolgen bestaat er onderscheid. Dr. v. Beusekom meent nu de gestelde vraag zoo te moeten beantwoorden, dat van autonomie sprake is zoodra het *bevoegdheden* van de provincie betreft, en van zelfbestuur wanneer het *verplichtingen* betreft. Hier kan men dadelijk de vraag opwerpen: Wat is bevoegdheid en wat is verplichting? Het *recht* van den provincialen raad om zijn eigen secretaris aan te stellen rekenen wij stellig tot de bevoegdheden, maar wordt toch door den provincialen wetgever als een aangelegenheid van zelfbestuur beschouwd. Dat zijn onderscheiding niet in alle opzichten bevredigt is intusschen den schr. zelf ook wel duidelijk geworden. Op blz. 112 en 113 erkent hij, dat tusschen autonomie en zelfbestuur slechts een gradueel verschil bestaat, op

HET VAN HEUTSZ-MONUMENT TE BATAVIA.

Totaal aanzicht van links. De hoogte van het monument bedraagt 12 meter, de breedte 16, de lengte 20 meter.
Het geheel is een schepping van den beeldhouwer v. d. Eynde.

blz. 122 bespreekt hij een geval van „beperkte autonomie", op blz. 188 haalt hij gevallen aan, waarin den provincialen raad weliswaar bevoegdheden zijn toegekend, doch waarin hem zoo weinig vrijheid van beweging is gelaten ,dat moeilijk meer van autonomie gesproken kan worden" en noemt hij verder enkele ordonnanties, die „in de praktijk beschouwd worden medebewind te vorderen". Op blz. 123 merkt hij terecht op, dat de provinciale bemoeienis met den landbouwvoorlichtingsdienst gegoten is in een vorm van autonomie, die juister medebewind kan worden genoemd. Kunnen wij ons met het beginsel, dat de schr. aan zijn onderscheiding tusschen autonomie en medebewind ten grondslag legt, in het algemeen wel vereenigen, er zijn allerlei gevallen, waarin dat geen houvast geeft. Er is autonomie met groote inperking van bewegingsvrijheid (die dus drukkende verplichtingen oplegt), en er is medebewind, dat zeer ruime gelegenheid tot zelfstandige regeling (dus bevoegdheid) laat. De onderscheiding is niet inhaerent aan de begrippen autonomie en medebewind, maar wortelt in ons positieve recht.

Terecht wijst schr. op blz. 146 op de anomalie, dat bij de instelling der provincie vergeten is, den gouverneur zijn strafwetgevende bevoegdheid ex. art. 129. I. S. te ontnemen, zoodat nu èn gouverneur èn provinciale raad strafbepalingen kunnen vaststellen. Dit is niet de bedoeling van den wetgever geweest en geen gouverneur oefent dan ook meer de hier besproken bevoegdheid uit; wettelijke voorziening blijft intusschen urgent.

Ten aanzien van de verantwoordelijkheid van gedeputeerden aan den raad betoogt de schr. o. i. terecht, — blz. 179 e. v. — dat die zich beperkt tot de autonome taak van de provincie. Sedert de jongste wijziging der Nederlandsche provinciale wet de verantwoordelijkheid van gedeputeerde staten ter zake van hun toezicht op de gemeentebesturen heeft opgeheven, was ook in Indië geen ander standpunt mogelijk. Toch heeft het in de Indische provinciale raden niet ontbroken aan — vergeefsche — pogingen om gedeputeerden ter zake van hun medebestuur ter verantwoording te roepen.

Met des schrijvers conclusie, dat de gouverneur alleen tot medebewind geroepen kan worden waar geen college van gedeputeerden bestaat — deze toestand komt in de tegenwoordige provincies niet voor — stemmen wij volkomen in. Naar het ons voorkomt neemt de auteur echter ten onrechte aan, dat de wetgever tegen dien regel zondigde in art. 8 der ordonnantie op het beheer der gemeentelijke credietinstellingen (Stbl. 1929 no. 357). Hier heeft hij niet den gouverneur als provinciaal orgaan op het oog, maar den gouverneur-landsdienaar. Intusschen was het consequenter geweest indien de hier bedoelde aangelegenheid niet ter regeling aan een orgaan van het centrale gezag, doch in medebewind aan het college van gedeputeerden ter regeling was opgedragen. Gegronder komt ons de opmerking van schr. voor (blz. 208) dat de opdracht tot uitvoering in medebewind, aan den gouverneur gegeven bij art. 4 der Java-provincie-kiesordonnantie en art. 60 van het Boschdienstreglement 1928 onwettig is. Het betreft hier onderwerpen, die geheel in medebewind worden geregeld en waarbij voor den gouverneur-landsdienaar geen plaats is.

Wij zouden nog enkele gevallen kunnen vermelden, waarin wij des schrijvers inzicht niet kunnen deelen, doch wij constateeren liever, dat dit in den regel wel het geval is en dat zijn werk helder en overzichtelijk is geschreven, met volkomen beheersching van de bewerkte stof. Het is een veilige gids voor hen, die het Indische provinciale recht bestudeeren en een betrouwbaar handboek voor degenen, die dat in de praktijk hebben toe te passen. Goede registers vergemakkelijken het raadplegen van het boek. Wij betreuren alleen, dat het door talrijke taalfouten ontsierd wordt. H.

Agrarisch recht in Nederlandsch-Indië.

Agrarische regelingen in Nederlandsch-Indië door B. Alkema, uitgave van N.V. H. D. Tjeenk Willink en Zoon's uitgevers-mij. te Haarlem, ingenaaid *f* 1,50; verschenen in 1932.

Abusievelijk is deze uitgave, waarvan thans de derde druk wordt aangekondigd, blijven liggen, gelukkig kan dit boekje dan thans ter sprake worden gebracht.

Het is een bekend feit, dat agrarische regelingen voorzoover die bij de Wet of Koninklijk Besluit dan wel door den Ind. Wetgever zijn tot stand gebracht, slechts een klein deel vormen van het terrein van het agrarisch recht. Het adatgronden-recht waarover zooveel is geschreven en gewreven, beslaat feitelijk het hoofddeel; in dat opzicht heeft het boekje bijna geen mededeelingen in zich, wel wordt in het eerste gedeelte even over enkele rechten van den Inlander gesproken, doch deze beslaan slechts een klein deel van het boekje.

Naast bespreking van Java en Madoera, vinden de Buitengewesten de noodige aandacht. Over de beruchte domeinverklaring wordt even gesproken, doch de zaak zelf wordt niet aangeroerd; de nieuwe redactie, zooals die ingevolge de benoemde commissie in Nederlandsch-Indië zou moeten luiden, van art. 51 Staatsregeling van N. I., het oude artikel 62 van het Regeeringsreglement van 1854, wordt gezet naast de oude redactie, doch helaas is geen acht geslagen op het beroemde boekje van Van Vollenhoven: „de Indonesiër en zijn grond", waarin menige behartenswaardige opmerking en die hadden nog wel eens kunnen bekeken worden; dit is intusschen theorie.

Voor de practijk kan het werkje wel dienen, voor hen, die het tweede deel van het Indisch notariaat willen afleggen is het op sommige punten te beknopt, in dat opzicht zou de auteur goed doen zich eens op de hoogte te stellen van de eischen, dan zou het werkje een welkome aanvulling kunnen krijgen. Het overgroote deel van het werk is gewijd aan het Euro-

peanen-deel voor zoover de mogelijkheid van verkrijging van rechten op grond betreft.

Het boekje begint met behandeling van het bezitsrecht van den Inlander, ik mis het genotrecht, wat allicht in Banten nog voorkomt, op de Buitengewesten zeker; over voorkeurrecht heb ik niets gevonden; het beschikkingsrecht wordt echter vermeld, doch zeer summier behandeld, over het verschil tusschen bezitsrecht, dat nog ingeklemd zit in het beschikkingsrecht en den vrijen, zgn. Oosterschen of Indonesischen eigendom heeft de schrijver niets neergeschreven, blijkbaar wil hij zich naar de eischen van het doel van het werkje richten. Jacht-, weide-, zamelrecht e.d. heb ik evenmin aangetroffen, vermoedelijk om dezelfde redenen.

Vanaf blz. 16 volgt nu de wijze waarop Europeanen dan rechten op den grond kunnen krijgen; allereerst dan de z.g.n. grondverhuur, op Java voor de groote cultures, ik denk aan de suiker: thans een ruïne, maar ik heb nog altijd vertrouwen in de groote veerkracht van Java op dit gebied, als er maar een vleugje komt dan zal deze groot-industrie zijn alomvattende zegen over de Inlandsche bevolking op allerlei wijzen weer uitstorten, nu pas zal men gaan beseffen hoeveel waarde die groote cultures hadden voor de bevolking.

Op blz. 31 wordt begonnen met mee te deelen, dat de vorst (in de Vorstenlanden) van oudsher als eigenaar van den grond werd erkend, hier had toch wel vermeld mogen worden, dat deze boute bewering in het geheel niet vast staat, zie het bekende rapport aan Mr. van Deventer van Rouffaer en het daarop later gevolgde opstel van Van Vollenhoven Anti-Rouffaer, waaruit het tegendeel wel zou kunnen blijken. Op blz. 39 volgen de Europeesche rechten op den grond, bedoeld wordt op grond van welken titel Europeanen een of ander zakelijk of persoonlijk recht met den grond in betrekking staande kunnen krijgen, welke die zijn, behandelt het werkje betrekkelijk uitvoerig; als slot komen de bevoegdheden van de Zelfbesturen terzake in behandeling, zie blz. 62. De mijnbouwontginning wordt niet als agrarische regeling aangemerkt, zeker niet voor het notaris-examen.

BLOM.

Jaarverslag.

Jaarverslag 1932 afdeeling Curaçao.

Het aantal leden bedroeg op 1 Januari 1932 189, door sterfte, vertrek van het eiland en bedanken van verscheidene leden verminderde dit aantal tot 150 op 1 Januari 1933.

De statuten van de afdeeling werden goedgekeurd door Z. Exc. den Gouverneur.

Het Huishoudelijk Reglement is in de vorige buitengewone algemeene ledenvergadering goedgekeurd.

Het Bestuur moest in 1932 door het bedanken van den heer Jossy S. L. Maduro als Bestuurslid, waartoe hij gekozen was, worden aangevuld en werd als Bestuurslid gekozen de heer Dr. Ch. J. Samson.

Het Bestuur van de Afdeeling bestaat derhalve thans uit de volgende heeren: Dr. H. Polvliet, Dr. G. H. Eskes, Kapt. W. Antheunissen, H. J. A. Schroeder, J. W. J. v. d. Linde Schotborgh, Dr. Ch. J. Samson en H. J. C. B. Hellmund.

De Voorzitter was gedurende een groot deel van het jaar 1932 met verlof in Nederland.

In 1932 zijn er twee Algemeene ledenvergaderingen en drie Bestuursvergaderingen gehouden.

Op de Jaarlijksche Algemeene Ledenvergadering van de Vereeniging in Nederland gehouden, werd de Afdeeling vertegenwoordigd door den Voorzitter, Dr. H. Polvliet, die toen in Nederland verblijf hield, en den heer W. R. Menkman.

Mr. van Dijk was zoo vriendelijk om ook in 1932 wederom eene lezing over Nederlandsch Oost-Indië voor de leden van de Afdeeling met hunnen dames te houden, waarvoor het Bestuur zeer erkentelijk is.

Op verzoek van Z. Exc. den Gouverneur van Curaçao heeft de Afdeeling aan de Commissie in Nederland voor de viering van het vierde eeuwfeest van de geboorte van Prins Willem van Oranje in 1933 een bijdrage verleend.

Ook aan de Stichting „Verblijf Oost Indische Militairen" in Nederland werd een bijdrage verleend.

De Vereeniging „Boeatan" te 's-Gravenhage heeft zich bereid verklaard medewerking te verleenen om handwerken van Saba in Nederland te verkoopen.

Ten einde daartoe monsters naar Nederland te kunnen zenden heeft het Bestuur van de Afdeeling daarvoor een bedrag van vijftig gulden bestemd en zich in verbinding gesteld met den Gezaghebber van St. Eustatius.

Nog steeds is het Bestuur doende om verbetering in de berichtgeving over Curaçao in het Koloniaal Weekblad te krijgen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Verlenging der Bali Tentoonstelling bij Boeatan

Zooals onze lezers weten, was bij de opening der *Expositie van Balische Oude en Nieuwe kunst*, in de Toonzalen van *Boeatan* te 's-Gravenhage, bepaald dat ze tot en met 14 dezer zou duren. Dan ware ze reeds gesloten vóór het verschijnen van dit nummer van ons *Koloniaal Weekblad*, wat heel jammer zou zijn geweest, want dan had ons de gelegenheid ontbroken, om alle lezers nog eens op te wekken een kijkje te gaan nemen. Zijt u er wel *allen* geweest? En hebt u er ook vrienden en kennissen heen gezonden? Na afloop wordt immers zoo dikwijls gezegd: Had ik 't maar geweten!

Gelukkig is de belangstelling toch nog wel zóó groot, dat de Raad van Beheer van *Boeatan* besloot deze belangrijke tentoonstelling tot eind October te verlengen, om alle liefhebbers en achterblijvers in de gelegenheid te stellen, haar nog te komen bewonderen, in de hoop, dat de koopers hunne verworven schatten nog enkele dagen daartoe zullen willen laten in Boeatan. Deze tentoonstelling is toch voor velen een openbaring geweest. Hoe verrassend is het feit, dat de Balische kunstenaars, die zulke prachtwerken op religieus gebied hebben gewrocht, ook in staat zijn mooie profane kunst te geven, waaruit toch ook hun godsdienstig gevoel spreekt!

Wij vernamen de opmerking van iemand, die toch den Baliërs een warm hart toedraagt: „Er zijn geen Balische kunstenaars alleen *aenagi* (beeldhouwers). Is niet iemand, die *echte kunst* schept, die zijn gevoelens in de materie weet om te zetten tot uiingen, die kunstgevoeligen treffen, en bij zulke toeschouwers verheffende aandoeningen opwekken, altijd een kunstenaar, 't zij Baliër of Westerling?

En dat die uitingen, door de eeuwen heen, aan veranderingen onderhevig zijn, ook door invloeden van buiten, is een bewezen feit. Zijn b.v. niet de Japanners in hun kunst ten zeerste beïnvloed geworden door de Chineezen? Zijn eerstgenoemden daarom geen groote kunstenaars? Dit feit is eerder verheugend, dan afkeurenswaardig. Laat 't ons een groote vreugde zijn, dat er in Bali, naast de traditioneele, die dreigde te verstarren, thans een „moderne" kunst aan het opbloeien is!

Ook hoorden wij van een kenner de opmerking, dat beeldhouwkunst „gebonden" moet zijn, hetgeen de Baliërs vroeger altijd begrepen hebben door bij hunne beelden, uit één stuk hout, de détails alle aangesloten te houden, terwijl dit bij de moderne stukken niet meer 't geval is. Maar ligt dit niet juist in den aard van het verschil in uiting? De waarheid der opmerking moge, in volstrekten zin, slaan op alle monumentaal beeldhouwwerk, zeker toch niet zoo zeer voor vrije kunst-uitingen, personen uit het gewone dagelijksche leven weergevend. Iets anders weer is de beschouwing uit praktisch oogpunt, dat vrij-uitstekende deelen aan een beeldhouwwerk al te licht aan breken onderhevig zijn. Deze ondervinding heeft Boeatan ook opgedaan bij de ontpakking der fijn uitgesneden beeldjes, waarvan helaas enkele beschadigd bleken.

Maar ook bij deze vrije, „moderne" Balikunst valt soms diezelfde monumentale gebondenheid te bewonderen, o.a. bij een zittend mannenfiguur, de handen in afgeslotenheid op de oogen gedrukt, de rug in onderwerping gebogen en bij de liggende figuur, die door de, ineengedokenheid zoo juist den slapenden toestand weergeeft, doch bij figuren, in beweging voorgesteld, gelden vanzelf andere opvatting en uitingen, die daarom toch even mooi en indrukwekkend kunnen zijn.

Men kome zichzelf maar eens weer overtuigen hiervan. Heel erg jammer is, dat de *Boogschutter*, een der fraaiste stukken, kapot aankwam, want volgens Boeatan's correspondent op Bali, zal iets dergelijks misschien nimmer meer gemaakt worden door zulk een meester van het vak. Want 't is daar als elders: éénmaal en daarna soms nabootsingen ervan door leerlingen en dan dan weer namaak van dat leerlingwerk („m'n verhaal wordt eentonig"): namaak van die namaak en dat..... wordt in het Balihotel aldaar aan toeristen verkocht en nog voor grof geld soms!

De waarlijk zeer mooie beelden bij „Boeatan" tentoongesteld, zijn zeker niet hoog in prijs. Zouden ze niet véél meer kosten als het werk ware van een Westersch kunstenaar? En hebben ze niet ten volle recht op dezelfde waardeering? Men moet er onbevangen tegenover staan, d.w.z. zich ontdoen van „eischen" aangaande conservatisme

enz. Het volgende werd ons onlangs nog uit Bali geschreven:

„Tegenover vasthoudende Hollanders en quasi-kunstkenners (respectievelijk Balikenners) moest u toch vooral eens doen uitkomen:

„dat Bali een land is met een levende kunst, een kunst, die zich voortdurend wijzigt, die evenveel „stijlen" als geslachten gehad heeft en die zich dagelijks vernieuwt, voortdurend evolueert, steeds van buiten af opgenomen heeft, van China, van de Hindoe's, van Java en nu weer op den duur van Holland (tenminste als we ze eens wat goeds uit Holland zouden toonen en niet alleen slechte films en afschuwelijke gebruiksvoorwerpen, *gedrukte kains*, etc., etc.). Wat een verschil, de Hindoe's en wij! Hoeveel van hun cultuur, van hun religie, van hun beeldhouwkunst en bouwkunst brachten zij! En wat brengen wij? De horripulentste pasangrahans en kantoren, terwijl daar in het goede vaderland een bouwkunst leeft, die de bewondering van de geheele wereld gaande maakt. Het is om te huilen als iemand, dan ziet wat wij hier brengen. Ik spreek nu nog niet eens van het verrukkelijke a. b. c., van de goddelijke logica van het 2 maal 2 is 4 en de stuiptrekkingen van een stuk of zes zendingsgenootschappen, die nu — werkelijk — hebben aangevraagd den Baliër systematisch te mogen gaan bewerken! Het is om met je hoofd tegen een muur te loopen!"

Gelukkig kunnen wij dezen schrijver geruststellen met de verzekering, dat bij de belangstelling voor deze Bali-tentoonstelling van vele kanten gebleken is, dat er ware kenners en bewonderaars van Bali en de Balineezen, ook onder de Nederlanders zijn, die zich zeker zullen beijveren om de verdere ontwikkelingen ginds in de goede richting te helpen leiden. En wij mogen, dunkt ons, daarbij hopen, dat de Baliërs zelf in alle opzichten sterk genoeg zullen blijken om alle verkeerde invloeden te mijden, zich daarvoor immuun te toonen.

Als ook deze tentoonstelling daartoe iets heeft kunnen bijdragen, zal een goed werk door Boeatan zijn verricht.

Nog maar eenige dagen — tot en met 31 dezer — is de expositie te bezichtigen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Na vijf en dertig jaren.

Naar aanleiding van de officieele herdenking van het 35-jarig Regeeringspubileum van H.M. onze geëerbiedigde Koningin brengt de *Java-Bode* (8 en 11/9, Z.) in herinnering dat, welke veranderingen zich ook afteekenen in den sector der staatkunde, niemand onzer ook maar een moment kan twijfelen aan *de bestendiging van de eenheid: Oranje, Holland, Indië.* De handhaving dezer eenheid is eene taak welke door onze vaderen met eere is vervuld, en welke het ideaal moge zijn van hen die na ons komen.

Nieuwe teekens.

Frankrijk heeft zijn vlag geheschen op *een tiental eilandjes zonder eigenaar*, welke liggen tusschen Indo-China en de Philippijnen, en *Japan heeft geprotesteerd tegen die bezetting.* Waarom juist Japan en niet veeleer Engeland of de Ver. Staten of zelfs Holland? Zij hebben niet minder rechten op dien onbetreden grond en evenveel belangen in dat vaarwater; waar-

om zonden zij niet een hoffelijke waarschuwing naar Parijs? *Japan* heeft daar — n. h. o. van het *Soer. Hbl.* (11/9, *Hugo Reijnst)* — niet geringere belangen, doch het heeft daar een gansch anderen horizon en een gansch andere toekomst. Zijn vrees dat Frankrijk op dien verloren grond een vlootbasis zal vestigen, is ongegrond. Het zal lang duren alvorens Frankrijk zijn koloniën versterkt; men heeft daar de overtuiging dat alle beslissingen op Europeesche slagvelden vallen. Japan treedt op alsof het de Philippijnen reeds bezit, alsof de twee Chineesche zeeën reeds zijn exclusief domein werden; Tokio's nota aan Frankrijk springt misschien een kwart eeuw over, maar zij preludeert op gebeurlijkheden, zij is als een ouverture die men pas begrijpt wanneer het drama eindigt. De bezetting der eilandjes en het protest van Tokio wijzen op *een verkoeling der Fransch-Japansche relaties.* In de laatste twee jaren werd het internationale klimaat van Genève voor Japan onbewoonbaar, te Parijs aanvaardden pacifistische democraten het bewind en lieten Tokio schieten voor een denkbeeldig, utopistisch China, doch boven alles *veranderde het sociale en economische klimaat van Japan, van Frankrijk, van den geheelen aardbol.* Thans heerscht de *economie* over de politiek als een onverbiddelijke natuurwet. De *koloniën* en de Fransche *industrie* schreeuwen om bescherming. Waarvoor heeft een land koloniën, wanneer koloniën zelfs niet meer dienen als afzetgebied? Waarvoor een industrie, wanneer zij wijken moet voor een concurrent der antipoden? Japansche fietsen, motorrijwielen, kunstzijde, giet-ijzer, wol, katoen, kristal, horloges, gloeilampen, cement, conserven in blik, ja, wat levert Japan niet? Alles beneden den Europeeschen en Amerikaanschen kostprijs. *Alles en overal tot onmetelijke schade van den Europeeschen handel en nijverheid.* En alles tot mager profijt van den Japanschen inboorling. De Franschen bewonderen den Japanschen arbeider en den Japanschen soldaat, doch zij oordeelen dat de fenomenale Japansche expansie de grenzen overschrijdt, welke voor een volk van 67 millioen zielen normaal en geoorloofd zijn. In 1932 aanschouwden 2.180.000 nieuwe arbeiders in Japan het levenslicht! Frankrijk heeft geen keus en behoeft dus niet te kiezen; *het sluit de grenzen.* Tenzij het wil terugzinken in het pauperisme der vorige eeuw, is het gedwongen de consequenties van de in Japan werkende krachten koelbloedig af te wachten. Geen enkele blanke mogendheid beschikt over de middelen om de wapenen op te vatten tegen Japan, gesteld, dat de blanke arbeider zou willen vechten voor zijn rantsoen. Niet wijl een macht als Engeland of de Ver. Staten noodzakelijkerwijze de nederlaag zou lijden tegen Japan, maar omdat de vloten van Engeland of Amerika dermate gehavend uit het gevecht zouden komen, dat die landen hun rol van groote mogendheid bij dezen strijd zouden inboeten. De onderlinge rivaliteit der blanke mogendheden maakt een coalitie der sterkste vloten uiterst onwaarschijnlijk. Het is — zoo besluit het *S. H.* — niet de eerste keer, dat het blanke ras bedreigd wordt uit het Oosten. Het zou de tiende of twaalfde maal reeds zijn, dat een Oriëntaalsch heerscher storm loopt tegen de „albinocratie", wanneer Japan de kanonnen laat spreken. De tiende of de twaalfde maal, dat het lot de menschheid voor een tweesprong plaatst. Geen nood dus. De Fransche gebiedsuitbreiding in de Chineesche Zee mag gerekend worden tot de goede teekens; zij voorspelt *een begin van solidariteit.*

De Loc. schrijft over „Het fiasco der Br.-Indische Congres-partij" (7/9, blz. 5, *L. Weiss)*, het *Soer. Hbl.* over „Dwars door het politieke Br.-Indië" (8 en 9/9, *L. Weiss)*, de *Java-Bode* over „De kleur-lijn" (7/9, *Z.)*

De stemmen van de Indische burgerij.

Met leedwezen moet *De Loc.* (11/9, blz. 14 „Waardedaling"; blz. 25 „Gedaald prestige") constateeren, dat het prestige van de Regeering in Ned.-Indië niet ongehavend te voorschijn komt uit den debattenstrijd, die zoo in als buiten den Volksraad om verschillende crisismaatregelen werd gevoerd. De Regeering — aldus het blad o.m. — luistere wat meer en wat scherper naar *de stemmen van de Indische burgerij.* Wij zijn allen dragers en schragers van het gezag. Wij begrijpen dat de hand van dat gezag wel eens zwaar op ons zal drukken in een zoo uiterst moeilijken en somberen tijd. Er is waarlijk geen gebrek aan gemeenschapsgevoel, — de eigen ervaring der Regeering toont het. Doch dan wenschen wij dat de met dat gezag bekleede Regeering *onze* zaak tot de *hare* maakt; *dat zij den krappen maatstaf voor onze salarissen en onze pensioenen en onze levensbehoeften ook voor zichzelf aanlegt, voor haar bestuursapparaat, voor haar ambtenaarlijke paperasserij, voor haar bureaucratisch systeem.* En laten er dan maar een paar bepalingen breken. Er is al zòòveel gebroken aan verwachtingen en illusies en teers in deze maatschappij dat een gebroken bepaling meer of minder er heusch niet op aankomt.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (7/9, blz. 3 „Indisch beleid", *Z.*; blz. 30 „Geen kolenmijn sluiten"; 11/9, blz. 25 „Geldverkwisting", *Z.)*, de *Ind. Crt.* (1/9 „Hoe lang nog?") en de *Java-Bode* (11 en 12/9 „Oude bekenden"; 12/9 „De vijf ton van Boven-Digoel").

Voorheen en thans.

In lang vervlogen tijden, toen in *Banda* het goud op de straten lag, zaten de schatrijke perkeniers in de galerij der sociëteit „de Gezelligheid" en zagen zij uit over de binnenzee waar bij den steiger hun kostbare stoomjachten lagen. *Fabrès*, vertellend van zijn indrukken van Banda, zegt hoe hij daar thans als eenig bezoeker zat in eene „lange rij leege stoelen. Er zijn — volgens de *Java-Bode* (5 en 6/9 „Schommelende stoelen", *Z.)* — meer cultures geweest, die het goud tot op de straat brachten. In 1898 produceerden alleen de Vorstenlandsche ondernemingen nog 366.000 K.G. *indigo;* twee jaren later bracht de „Badische Anilineen Sodafabriek" het „indigo-rein": aniline, op de markt. Langzaam stierf de indigocultuur in de Vorstenlanden; de planters gingen over naar de suiker of de tabak. In den typisch-Indischen roman van *Maurits* (Daum Sr.) wordt de overgang van de suiker naar de tabak behandeld. Na den gouden tijd vóór 1877 kwam voor de *Java-koffielanden* de geweldige débâcle, welke de waarde der perceelen tot een tiende van het vroegere bedrag deed dalen. De *suikerindustrie* maakte in 1884 eene geweldige crisis door, welke zij te boven is gekomen. Zij leverde in 1893 in de Vorstenlanden een product van 427.000 picols en in 1929 van.... 5.616.000 picols. De suikercrisis van 1884 trof eene industrie, welke technisch nog in haar kinderschoenen stond en voor de wereldbehoefte een bescheiden kwantum leverde, terwijl zij in haar Oost-Aziatische markten weinig of niet werd bedreigd, vergeleken bij thans. De suikerindustrie van 1933 is botanisch, chemisch en technisch tot het uiterste geperfectionneerd en zij kan niet de elementen tot verbetering en uitbreiding bevatten, welke haar na 1884 weer zoo goede kansen gaven. Bovendien wordt buiten Indië in toenemende mate geproduceerd; de concurrentie wordt steeds zwaarder. Nu wordt de fabriek *Poerworedjo* verkocht; deze was één der zwaksten. De Suikerindustrie op Java, *teruggebracht tot geringer dimensies*, zal in de toekomst zeker behoorlijke winsten afwerpen, doch men kan moeilijk verwachten dat — tenzij onder voor andere landen catastrophale omstandigheden — de tijd der rijke provinciën terug keert.

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers

Taman Siswa en de volksbeweging.

In de „Poesara Taman Siswa" wijdt Ki Hadjar Dewantara, de stichter en leider dezer nationale onderwijsbeweging, blijkens het persoverzicht van Volksbestuur, een bespreking aan de moeilijkheden welke de zich in de politiek bewegende „broeders" moeten ondervinden, opdat de leden van Taman Siswa zullen weten, welk standpunt de vereeniging terzake inneemt en hoe hunne houding moet wezen.

Het standpunt van Taman Siswa is gebaseerd op hare grondslagen, in overeenstemming met de geschreven bepalingen en met hare gebruiken en gewoonten. Een bespreking van de beproevingen, welke de politieke volksbeweging ondergaat, is noodzakelijk, omdat sommige broeders in de Taman Siswa er een verkeerde opvatting op na te houden. Zoo zouden enkele afdeelingen aan de onderwijzers der Taman-Siswa-scholen den raad hebben gegeven, uit de in moeilijkheden verkeerende partijen te treden. Hoe goed bedoeld ook, getuigt deze raad toch van voorbarigheid, welke geenszins in overeenstemming te brengen is met het wezen van een zoo goed georganiseerd lichaam als de Taman Siswa, die zoowel door het volk als door de regeering beschouwd wordt als een volwassen en onafhankelijke vereeniging. Onjuist is verder de aansporing, dat Taman Siswa zich direct moet mengen in de bestaande moeilijkheden, terwijl anderen weer van oordeel zijn dat men zich geheel afzijdig moet houden. Deze menschen vergeten volgens Ki Hadjar, dat de leiders van de Taman Siswa relaties hebben met een of andere politieke partij, en dat, indien zij er niet waren, de richting van de Taman Siswa zeker niet nationaal zou wezen, doch haar onderwijs veel meer een koloniaal karakter zou dragen. In het belang van deze „nerveuze", „onverschillige" en „amorphe" groepen moet de Taman Siswa haar standpunt nader bepalen.

Het is reeds vastgesteld en vaker gezegd, dat de Taman Siswa deel uitmaakt van de Indonesische volksbeweging; al zijn de methoden en de acties niet dezelfde, toch is het doel één, n.l. de verheffing van het volk. Hoewel de Taman Siswa dus een eigen weg kiest, is zij niet af te scheiden van de algemeene beweging, van welken aard ook; in bijzondere gevallen, welke in overeenstemming zijn met haar roeping, is zij verplicht moreel, daadwerkelijk of financieel te steunen, mits zulks niet in strijd is met haar eigen voorschriften. De Taman Siswa mag in elk geval niet mededoen aan de belemmering van de volksbeweging; indien zij in bijzondere omstandigheden van een bepaalde vereeniging eenige belemmering ondervindt, mag zij geen tegenactie voeren, opdat het volk niet in de war zal raken. Dit is een zware taak, maar de Taman Siswa moet dit offer kunnen

brengen; dit is dan wat men noemt: gescheiden samengaan.

Vaster omlijnd, is het standpunt van de Taman Siswa aldus:

De Taman Siswa, als partij zal, gelijk tot nu toe het geval is geweest, zich niet met de politiek bemoeien; de onderwijzers zijn vrij in hun politieke actie, terwijl voor de hoofden der scholen beperkende en dispensatie bepalingen bestaan.

Indien een onderwijzer slachtoffer is geworden van zijn politieke actie, dan is de Taman Siswa niet verantwoordelijk voor de zorg voor zijn gezin; dit behoort tot de plicht van het Nationale Fonds.

Leden, die dispensatie genieten, zullen, zoo zij door hun politieke activiteit vallen, door de betrokken afdeelingen steun krijgen in den vorm van een verlofs- dan wel wachtgeldregeling voor hun gezin.

Indien de politieke beweging onderwijzers opeischt, moet de Taman Siswa hen afstaan, doch geheel buiten hare verantwoordelijkheid. Zij is echter verplicht hen ten allen tijde weder op te nemen.

Naast het gescheiden samengaan dient de Taman Siswa, zonder zichzelf te benadeelen, van advies te dienen of adhaesie te betuigen. Zij mag de beweging niet bemoeilijken.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht

Landbouwkundig Tijdschrift.

In het October-nummer treffen wij o.m. aan een actueel artikel van de hand van den heer E. L. Levie: „Exportmogelijkheden van Hollandsch fruit naar Ned.-Indië en van Indisch fruit naar Holland".

Onze Stem.

In het nr. van 1 September wordt o.m. stilgestaan bij de kwestie der onderwijsbezuiniging.

De Stuw.

Het nr. van 1 September opent met een artikel: „Defensie en Landsbegrooting". Het rechtswezen der inlandsche bevolking vormt in dit nr. onderwerp eener beschouwing.

Landbouw en Veeteelt.

Het nr. van 31 Augustus bevat o.m. een bijdrage over druiventeelt in de Tropen.

Mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan.

In het nr. van 31 Augustus worden beschouwingen gewijd aan de positie der Deli Spoorweg Mij. In hetzelfde nummer wordt stilgestaan bij de stopzetting van den tap op rubberondernemingen.

Nederlandsch-Indië.

In het nr. van 15 Augustus treffen wij o.m. een artikel aan over het Hooger Onderwijs in Indië.

De Rijkseenheid.

De aflevering van 11 October opent met eenige waardeerende woorden voor het werk van generaal Swart bij gelegenheid van diens 70sten verjaardag. Voorts bevat dit nr. een entrefilet over Prof. Kielstra's afscheid van de Indologische faculteit.

Ons Zeewezen.

Het October-nr. opent met een geïllustreerd artikel over oude gebouwen en merkwaardigheden van Batavia door W. S. Aeronaut vervolgt zijn bijdrage over den luchtweg naar Indië.

Orgaan N.-I. Plantersbond.

Behalve vereenigingsnieuws bevat het nr. van 2 Sept. nog een en ander over de kwestie der pensioenregeling in de cultures.

De School.

De aflevering van 1 September opent met een artikel: „Onderwijsvergiftiging". Het artikel over vakonderwijzers wordt in dit nr. vervolgd.

De Banier.

Het nr. van 31 Aug. brengt o.m. een artikel over de Soekaboemische opvoedingsgestichten, terwijl dr. N. schrijft over het Rijk van Njai Loro Kidoel, het interessantste deel van Java.

De Huisvrouw in Indië.

De September-aflevering brengt, behalve veel vereenigingsberichten een en ander over huisvrouwelijke moeilijkheden op een buitenpost.

Het Mulo.

Het nr. van 5 Sept. opent met beschouwingen betreffende de pensioenkorting.

Luchtvaart.

De Augustus-aflevering bevat o.m. een artikel over sportvliegen in Batavia.

Actueel Wereldnieuws en Sport in Beeld.

Het nr. van 16 September bevat o.m. een geïllustreerd artikel over de Sociëteit „Concordia" te Batavia.

Suriname

Bezuiniging in gouvernementsdienst.

De aangekondigde bezuiniging ontlokt De Banier de woorden dat „in de(n) loop der jaren sommige takken van dienst met personeel uitgebreid zijn welke aan krankzinnigheid doet denken, voortgevloeid uit dikdoenerij en vooral de bestuursafdeelingen Secretarie, Financiën en Openbare Werken zich tot barstens toe hebben uitgezet." De eenvoud van voorheen is weg. Was Suriname reeds volgens dr. H. P. N. Muller in zijn rede van 28 Mei 1904 in de Raadsvergadering van het Koloniaal Instituut te Haarlem „een kind met een administratief waterhoofd", het is er niet beter op geworden. De Banier haalt aan van op het tooneel verschenen Referendaris ter Gouv. Secretarie, waar men voor dien met een hoofdcommies tevreden was, van een Secretaris van het departement van Financiën, dat vroeger met een hoofdcommies kon volstaan, van een departement van O. W. en V. met drie boekhouders en een chef van Vervoer, die samen bijna *f* 16000 ontvangen. Alleen deze 3 posten brengen het geraamde tekort van *f* 31.000 op welke men nu op de schrale pensioenen wil vinden. Waar is de tijd dat een inspecteur voor het Onderwijs (in casu Dr. H. D. Benjamins) een traktement van *f* 6000 genoot? Nu zijn de traktementen van de hoofdambtenaren tot het dubbele opgevoerd. Aan een salarisherziening zal men waarschijnlijk in dit tijdsgewricht ook niet kunnen ontkomen. Als het dan maar niet een verlaging der reeds lage salarissen worde. Er is nog ruimte in hooger sfeer.

Smalende Godslastering.

De Koloniale Staten hebben op 10 Aug. de strafbaarstelling van smalende Godslastering met 6 tegen 2 stemmen verworpen. Tot de tegenstemmers behoorden de heer Biswamitre, een Britsch-Indiër, die ofschoon R. Katholiek, van oordeel was, dat dit ontwerp moest verworpen worden, daar het tot onbillijkheden aanleiding zou geven. De Christenen, die Mohamed beleedigt zal vrij uitgaan, de Mohamedaan die Christus beleedigt zal gestraft worden. Heeft men bij het ontwerpen van deze wet aan de 33.000 Britsch-Indiërs gedacht?

Begraafplaats Willem Jacobus Rust.

Had men aanvankelijk het voornemen deze begraafplaats, die ruim 20 jaren geleden gesloten is, op voorstel van den heer Van Wouw, de leider der Rijpere Jeugd, tot sportterrein in te richten (zie het G. A. B. van 21 Juli 1933 no. 61), alle bladen in Suriname (maar voornamelijk De West) lieten daartegen hun stem hooren. Het besluit had groote ontroering veroorzaakt nu de sluiting van dezen doodenakker nog zoo kort geleden heeft plaats gehad. Het gevolg is, dat de eerbied voor de rust der dooden in acht zal worden genomen. In het G. A. B. van 22 Aug. no. 70 wordt het vorige besluit ingetrokken en de opruiming zal niet plaats hebben. Hetgeen de Surinaamsche bevolking dankbaar zal stemmen.

Waterleiding.

Dat de huiseigenaren met den aanleg en de tarieven der waterleiding niet erg tevreden zijn blijkt uit een bijeenkomst welke ruim 300 huiseigenaren in Paramaribo gehouden hebben onder leiding van den heer Th. Comvalius. Het resultaat der uitvoerige besprekingen was een adres aan den gouverneur, waarin werd verzocht ontslagen te worden van de verplichting tot aansluiting voor ten minste 5 jaren en na dien tijd de vastgestelde tarieven te doen herzien in dier voege, dat ze in overeenstemming worden gebracht met de draagkracht der bevolking. Eveneens werd verzocht de aansprakelijkheid voor geleverd water van de eigenaren van de panden af te wentelen, maar de maatschappij de verplichting op te leggen tot inning van het verschuldigd bedrag wegens waterlevering van de huurders zelf.

Hernhutter zendingsjubileum.

Het Haagsch Comité van het Herrnhutter Zendings-jubileum deelt mede, dat aan het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist een bedrag van *f* 1000 kon worden overgemaakt, zijnde de netto-opbrengst van de Zendings-avonden, die, ter gelegenheid van het Jubileum op 26, 27 en 28 September l.l. in de Gothische Zaal te 's Gravenhage en op 29 September l.l. te Loosduinen werden gehouden. De verkoop der verschillende artikelen in de Gothische Zaal heeft opgebracht bruto *f* 600.

Zeer waarschijnlijk zal een klein bedrag nog kunnen worden nagezonden.

Het Comité spreekt zijn warmen dank uit aan allen die tot het bereiken van dit schoone resultaat hun medewerking hebben willen verleenen.

Voorts deelt het Comité mede, dat het in het voornemen ligt om in het voorjaar 1934 een Herrnhutter Zendingsweek te organiseeren en gedurende die week in verschillende wijken der stad Herrnhutter-Samenkomsten te houden. T.z.t. komt het Comité hierop nader terug.

Begrooting van Koloniën.

Aan den toelichtenden staat, behoorende bij de begrooting voor het Departement van Koloniën, wordt het volgende ontleend:

In verband met de omzetting van het militair hospitaal te Paramaribo in een burgerlijke zieken inrichting, zijn de afzonderlijke posten voor personeele en materieele uitgave van den geneeskundigen dienst der landmacht vervallen. Het voornemen bestaat om de militaire be-

zetting van Suriname in hoofdzaak aan te vullen door detacheering van militairen van het Ned.-Indisch Leger.

Het is noodig gebleken in 1933 aan koffieondernemingen in Suriname opnieuw steun te verleenen, door het verstrekken van — gedurende de eerste jaren rentelooze — voorschotten. Er zal hiermede rekening moeten worden gehouden door een hooger bedrag uit te trekken voor aan de Surinaamsche Bank te betalen rente. Aangezien het totaal van de in 1933 te verstrekken voorschotten ongeveer de helft zal bedragen van de thans loopende voorschotten en voor een deel van deze laatste in den loop van 1934 de periode van 3 jaren afloopt, kan voor dat jaar met een raming van *f* 20.000 worden volstaan.

Advies in zake de koffiecultuur.

Het gouvernement heeft een commissie benoemd om in korten tijd een onderzoek in te stellen naar de toekomstmogelijkheden en de zekerheid van het voortbestaan der Surinaamsche koffiecultuur en daarover te rapporteeren. Deze commissie zal tevens zijn de adviescommissie in zake steunverleening aan de cultuur.

Lid en voorzitter is de heer F. E. Bruyning, secretaris van financiën; leden zijn de heeren J. A. Drielsma, notaris en lid van den Raad van Bestuur en L. C. Vrijman, agent der Nederl. Handel Mij.

Boschnegerwijsheid.

In een verslag over het vertrek van gouverneur Rutgers uit Paramaribo lezen wij in de Surinamer dat onder de groetenden ook deputaties waren van Javanen en Hindostani.

Twee Boschnegerhoofden in uniform kwamen — gaat het blad voort — toen de Gouverneur reeds aan boord was, nog aangeloopen, op onhebbelijke wijze uitgejouwd door 't publiek.

De Gouverneur wenkte hen nog van den commandobrug toe om toch maar door te komen, hetgeen zij, naar zij later mededeelden, zeer op prijs stelden. Van het spotgeroep der joelenden trokken zij zich blijkbaar weinig aan. Dat doen kinderen ook, zeiden zij heel diepzinnig.

Curaçao

De herdenkingspostzegels.

Volgens de bladen zullen de hedenkingspostzegels 1634—1934 de volgende portretten geven:
1, 1½ en 2 ct. Willem Usselinx,
2½, 5, 6 ct. Frederik Hendrik,
10, 12½, 15 ct. Jacob Binckes,
20, 21, 25 ct. West-Indiëvaarder,
27½, 30, 50 ct. Cornelis Evertsen de Jongste,
1.50 en 2.50 Louis Brion.

Het is een reeds aanstonds in Curaçao uitgesproken wensch geweest, dat Frederik Hendrik, die in 1634 stadhouder was, op een der postzegels zou komen; wij meenen zelfs, dat Amalia van Solms nevens hem gewenscht werd. Louis Brion is ginds de nationale held bij uitnemendheid; jammer slechts, dat zijn beeltenis bestemd is voor de hoogste, en derhalve het minst gebruikte, waarden. Nu van Van Walbeeck geen portret te vinden is, is een West-Indiëvaarder uit dien tijd wel een aardige herinnering aan de verovering.

Maar waarom Usselinx, Binckes en Evertsen de Jongste uitverkoren? zal menigeen vragen. Eerstgenoemde is steeds buiten de West-Indische compagnie gebleven, al gingen zijn plannen reeds zeer vroeg in die richting. Binckes en Evertsen veroverden in 1673 St. Eustatius, en vooral eerstgenoemde heeft veel in de West gewerkt. Wij geven toe, dat anderen wellicht eerder voor afbeelding in aanmerking hadden moeten komen als De Laet, Kikkert, Van den Bosch, den commissaris-generaal van 1827 en Crol, de gouverneur in 1863 bij de afschaffing der slavernij.

Wij zijn benieuwd wie of wat het Nederlandsche herdenkingszegel zal afbeelden.

De rekening van 1906.

De behandeling in den Kolonialen raad, die geëindigd is met een verwerping van het ontwerp met 8 tegen 2 stemmen, heeft de onzekerheid en verwarring, reeds in de schriftelijke gedachtenwisseling naar voren gekomen, niet verminderd.

Nadat de heer Senior hoofdelijke stemming had gevraagd, vestigde de administrateur van financiën, gelijk reeds gedaan was, de aandacht op art. 106 Rr. en wees erop, dat het niet ging „om de goedkeuring der (van welke? red. K. W.) verordening, of de goedkeuring van de handeling der Overheid, maar louter om het vaststellen van een bedrag over welks grootte niet te discussieeren valt". De heer Senior volstond met op te merken, dat het standpunt van den raad in de stukken voldoende duidelijk is neergelegd, om de meening van den raad te doen begrijpen.

Daarop vroeg de voorzitter wat zal er bij verwerping van dit ontwerp gebeuren? Zal de regeering de vaststelling van het slot der rekening kunnen doorzetten of zal men in een „staatsrechterlijke impasse" raken.

De bestuursgemachtigde gaf als zijn meening te kennen, dat iedere wet, zooals ook het Rr. er een is, door een andere wet kan worden gewijzigd, en dat ook een andere wet afwijkingen kan inhouden. Vaststelling van het slot van rekening bij de wet, achtte de gemachtigde niet uitgesloten. Dat scheen ook het gevoelen van den heer Ellis te zijn, met dit gevolg, dat ook de voorzitter, die een wijziging van het Rr. blijkbaar grooter „impasse" vond dan een speciale wet, voor deze rekening, tegen stemde.

Uit den Verren Vreemde

Het Nederlandsche voorstel op de 14de Volkenbondsvergadering.

't Is met dit voorstel ten slotte anders geloopen dan zich liet aanzien toen wij er de vorige week over schreven (blz. 438).

Door een vinding van den Zwitserschen afgevaardigde Motta heeft de assemblée van den V. B. het voorstel, om bemoeienis met het lot der Duitsche uitgewekenen in verschillende landen onder leiding te stellen van een nader te benoemen hoogen commissaris, toch met algemeene stemmen, en onthouding door Duitschland, goed kunnen keuren. De raad van beheer zal geen zuivere V. B.-instelling zijn, maar gefinancierd worden door en voor de betrokken landen. De hooge commissaris kan buiten de V. B.-landen gekozen worden. Deze zal rapport uitbrengen aan den raad van beheer, welke zijn rapporten dan zendt aan alle staten die deze wenschen te ontvangen. Duitschland wil buiten alles blijven.

Of zóó iets bereikt is van practisch belang?

Ingezonden

„Wat heeft de Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen bereikt?"

Deze vraag wordt nu door velen gesteld, die hooren van de crisis waaronder de Koloniale School v. Meisjes en Vrouwen te 's Gravenhage lijdt en waardoor haar bestaan bedreigd wordt, zoo zelfs, dat met 1 Januari e.k., trots alle belanglooze medewerking der leerkrachten, om finantieele redenen de Kol. School gesloten zal moeten worden.

Is dat wel noodzakelijk en.... heeft de Koloniale School niet beter verdiend?

Het hoofddoel van het onderwijs, het verantwoordelijk stellen van jong gehuwden voor haar moedertaak in vreemde gewesten, het aanbrengen van de kunde daaromtrent, is tot zegen geweest. De huwelijken kwamen op hechter grondslag daarbij ondersteund door de verkregen kennis en begrippen over inheemsche huishouding, keuken, ziekenverpleging, eerste hulp-bij-ongelukken, hygiëne, ook voor de tropen, en vooral van taal, land en volk.

Die moedige vrouwen, vaak nog zeer jong, voorbereid door de K. S., togen naar vreemde